

2019-04-08

Dnr LM 2019/001170

RAPPORT GEODATARÅDETS HANDLINGSPLAN 2018

Uppdraget 4b Nationella datavårdskap

Karin Bergström

1 Sammanfattning

Regeringsuppdraget *Nationellt tillgängliggörande av alla geodata inom samhällsbyggnadsprocessen*, delredovisas till Finansdepartementet den 26 april 2019. Arbetet har bedrivits i ett 20-tal uppdrag i geodatarådets handlingsplan 2018–2020. Föreliggande rapport är resultatet från uppdraget *4b Nationella datavårdskap*.

Syftet med en nationell infrastruktur för tillgängliggörande av geodata är att effektivisera och om möjligt automatisera delar av samhällsbyggnadsprocessen. För att uppnå en obruten digital samhällsbyggnadsprocess krävs att geodata och annan samhällsviktig information är enkelt åtkomlig via maskingränssnitt för integrering i verksamhetssystem och processer.

Den nationella plattformen för geodata är en anknytningspunkt för konsumenter att enkelt nå informationen, som ägs och förvaltas av utpekad informationsägare. Plattformen ska möjliggöra att informationen nås från en punkt, men hämtas vid *källan/"ett-registerprincipen"*.

Långsiktigt eftersträvas således en distribuerad informationsinfrastruktur, men för att öka nationell tillgänglighet till information uppstår behov av att hantera viss information centralt på nationell nivå och en lösning kan då vara att *etablera nationella datavårdskap*.

Nationella datavårdskap anses vara särskilt lämpliga att tillämpa för geodata som saknar standardiserad lösning för nationellt tillgängliggörande, för att tillgodose behoven av enkel åtkomst till geodata över administrativa gränser samt då antalet producenter är många och resurssvaga. Datavårdskap bedöms i dessa fall avsevärt kunna bidra till kostnadseffektiviseringar för både konsumenter och producenter.

Nationella datavårdskap tillämpas inom miljödataområdet (sedan 1994) men är i övrigt en förhållandevis ny typ av åtagande som bör tydliggöras i statens offentliga åtagande avseende nationell informationsförsörjning.

Uppdraget 4b har i arbetsmöten inhämtat information från myndigheterna – Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning och Sveriges lantbruksuniversitet – som är involverade i nuvarande datavårdskap inom miljödataområdet.

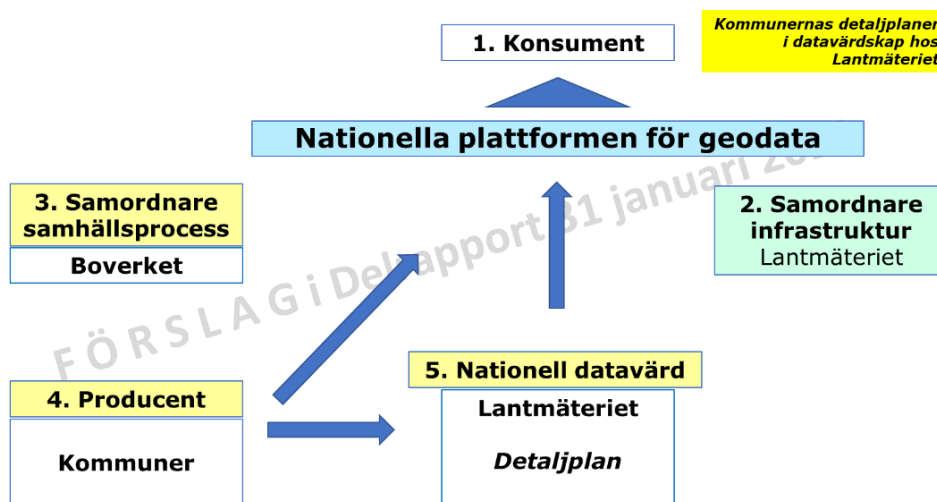
Uppdraget har varit att definiera begreppet nationella datavårdskap samt att klarlägga behoven av och utreda förutsättningarna för att hantera *detaljplan med planbeskrivning, grundkarta, geoteknisk information och miljökonsekvensbeskrivning* i nationella datavårdskap.

Datavårdskap för *geoteknisk information* utreds i uppdraget 4b.1 inom geodatarådets handlingsplan. Eventuellt datavårdskap för *miljökonsekvensbeskrivningar* kommer att utredas av Naturvårdsverket senare under 2019.

Uppdraget 4b har utrett några av de rättsliga förutsättningarna för att hantera *detaljplaner* i datavärdskap hos Lantmäteriet, vilket har utgjort underlag till delrapporten Nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner och PoC-Detaljplaner.

Delrapporten med målarkitektur för PoC-Detaljplaner och de definierade rollerna runt plattformen utgör *modell för nationella datavärdskap*.

I *figur 1* illustreras de fem rollerna – konsument, samordnare infrastruktur, samordnare samhällsprocess, producent och nationell datavärd – för erbjudandet att hantera *detaljplaner* i nationellt datavärdskap hos Lantmäteriet.

Figur 1: Samordnare samhällsprocess är Boverket, Lantmäteriet som nationell datavärd erbjuder producenterna kommunerna lagring och tillgängliggörande av digitala detaljplaner för deras räkning.

I delrapporten lämnas två författningsförslag. Det ena innebär att kommunerna utpekas som informationsansvariga för detaljplaner och blir därmed skyldiga att ta fram nödvändiga informationshanteringstjänster för att möjliggöra nationell åtkomst till informationen och att åta sig att delta i den nationella plattformen.

Det andra författningsförslaget innebär bl.a. att Lantmäteriet i rollen som nationell datavärd kan erbjuda kommunerna lagring och tillgängliggörande av digitala detaljplaner för deras räkning.

För att kommunerna ska undslippa upphandling av erbjudandet krävs att datavärdskapet är anslagsfinansierat (en typ av offentlig servicetjänst). Kommunen är således tvingad att tillgängliggöra digitala detaljplaner i samhället via nationella plattformen, men kan välja att endera använda den av regeringen utsedda nationella datavärden eller att själv ombesörja tillgängliggörandet via den nationella plattformen.

Uppdraget konstaterar att *modellen datavärdskap detaljplaner* även kan tillämpas för andra informationslag/aktörer som t.ex. för *kommunal storskalig topografisk information* och *bild-/höjdinformation* samt för *geoteknisk information*. Möjligen kan vissa avsteg behöva göras – vilket kommer att utredas i nästa fas efter april 2019.

Ett exempel på ett eventuellt avsteg är huruvida producenten ska ha möjlighet att själv direkt tillgängliggöra informationen via nationella plattformen eller vara anvisad att använda datavärden. För att fullt ut tillämpa *modellen* krävs även för dessa informationslag liknande författningsändringar som för detaljplaner, bl.a. ska de myndigheter som tillämpar nationella datavårdskap ha rättslig grund i sina myndighetsinstruktioner för sina respektive roller.

Förslaget till definition av begreppet nationella datavårdskap som lämnas här avgränsas till att omfatta *nya planerade nationella datavårdskap inom geodataområdet* som syftar till att tillgodose behoven av geodata i samhällsbyggnadsprocessen och som konsumenterna når via den nationella plattformen för geodata.

Det är önskvärt att i fortsatta arbetet i geodatarådets handlingsplan i samverkan med berörda justera förslaget till definition till att omfatta mer information och fler aktörer, dvs. bredda och skala upp definitionen till en nationellt gemensam definition av begreppet nationella datavårdskap.

F Ö R S L A G

Definition av begreppet nationella datavårdskap geodata

Nationella datavårdskap

- Långsiktiga åtaganden som finansieras med statliga medel.
- Statlig servicetjänst till nytta för det allmänna.

Nationella datavårdar

- Är statliga myndigheter.
- Utses av regeringen (*vilket anges i berörda myndigheters instruktioner*).
- Ansvarar för att ta emot, utföra leveranskontroller, lagra och tillgängliggöra geodata.

Brukare av nationella datavårdskap (*producenter i den nationella plattformen*)

- Statliga och kommunala myndigheter som är informationsansvariga och ansvariga för att tillgängliggöra informationen i samhället via den nationella plattformen för geodata.
- Statliga och kommunala myndigheter kan välja att använda de av regeringen utsedda nationella datavårdarna – eller inte.

Nationella datavårdar ska inte utföra och tillgängliggöra analyser och sammanställningar av geodata. Detta genomförs i andra uppdrag, som är skilda från datavårdskapsuppdraget.

För att skapa och upprätthålla enhetlighet i de nationella datavårdskapen föreslås att en nationell samverkansgrupp eller nätverk etableras med företrädare från de myndigheter som är verksamma i olika roller i de nationella datavårdskapen.

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING	2
2	INLEDNING OCH BAKGRUND	6
2.1	UPPDRAGET 4B	7
2.1.1	<i>Deltagare</i>	7
3	INTRESSETER	8
4	TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	8
5	NUVARANDE DATAVÄRDSKAP	10
5.1	NATURVÅRDSVERKET BESTÄLLARE AV DATAVÄRDSKAP.....	11
5.2	HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN BESTÄLLARE AV DATAVÄRDSKAP	12
5.3	SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING SOM DATAVÄRD	13
5.4	SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET SOM DATAVÄRD.....	14
5.5	ÖVRIGT OM DE NUVARANDE DATAVÄRDSKAPEN	15
5.5.1	<i>Utveckling av nuvarande datavärdskap</i>	15
5.5.2	<i>Överenskommelser och kriterier vid val av datavärd</i>	16
5.5.3	<i>Skillnader i hantering av nuvarande datavärdskap</i>	17
5.5.4	<i>Förbättringsförslag och allmänna råd</i>	17
6	FÖRUTSÄTTNINGAR, KRAV OCH ANTAGANDEN	18
6.1	LAGEN OM OFFENTLIG UPPHANDLING (LOU) VS. KÖP MELLAN STATLIGA MYNDIGHETER.....	18
6.2	NATIONELLT TILLGÄNGLIGGÖRANDE AV DETALJPLANER.....	19
6.2.1	<i>Målararkitektur för PoC-Detaljplaner</i>	20
6.3	SAMVERKANSKONCEPT FÖR NATIONELL SAMVERKAN I DATAINSAMLING OCH LAGRING	21
7	ANALYS AV NYA TÄNKBARA NATIONELLA DATAVÄRDSKAP	23
8	LÖSNINGSFÖRSLAG	25
8.1.1	<i>Nationellt datavärdskap Storskalig topografi</i>	25
8.1.2	<i>Nationellt datavärdskap Ortofoton</i>	26
8.1.3	<i>Nationellt datavärdskap Geoteknisk information</i>	27
8.1.4	<i>Nationellt datavärdskap Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)</i>	27
8.1.5	<i>F Ö R S L A G Definition av nationella datavärdskap (geodata)</i>	28
9	REKOMMENDATIONER	29
BILAGA 1	DETALJPLANER	30
BILAGA 2	GRUNDKARTA	32
BILAGA 3	GEOTEKNISKA UNDERSÖKNINGAR	33
BILAGA 4	MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING (MKB)	34

2 Inledning och bakgrund

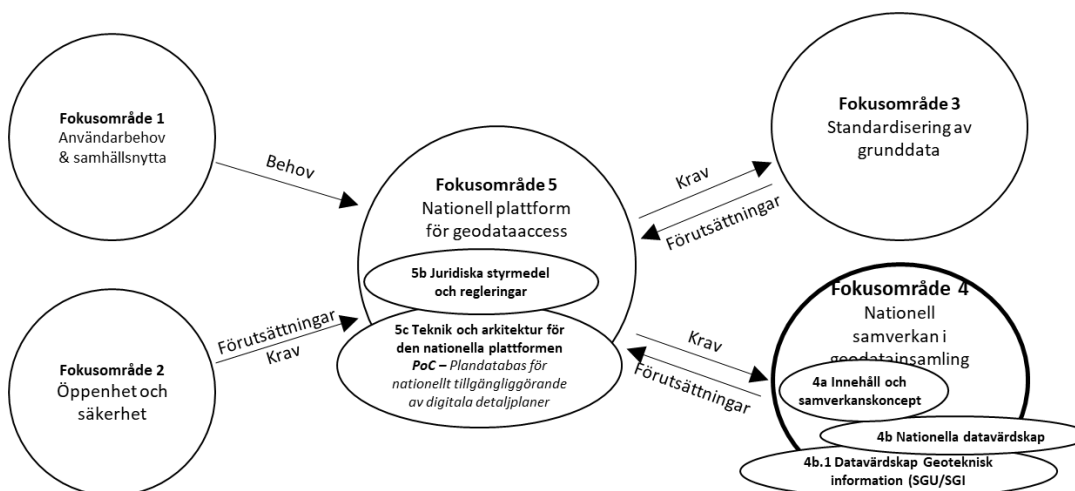
Uppdraget, *4b Nationella datavårdskap*, utgår från den Nationella geodatastrategin och Handlingsplanen för nationell infrastruktur för geodata 2018–2020. Uppdraget är en del av de regeringsuppdrag Lantmäteriet har för att uppnå en obruten digital samhällsbyggnadsprocess.

För en effektiv digitalisering av offentlig förvaltning krävs att geodata och annan samhällsviktig information är enkelt åtkomlig via maskingränssnitt för integrering i verksamhetssystem och processer.

I slutrapporten för Digitalt först¹ som Lantmäteriet lämnade i januari 2018 finns förslaget om en plattform för geodataaccess och i den är en av de bärande rollerna *nationella datavårdskap*.

Underlag för detta uppdrag är slutrapporten för Digitalt först och det nya regeringsuppdraget Digitalt först 2 samt regeringsuppdraget om säker och effektiv informationsöverföring².

Uppdraget 4b har samband till flera andra fokusområden och uppdrag, se *figur 2*. Främst som mottagare av behov, underlag och förutsättningar från uppdragen 4a Nationell samverkan i geodatainsamlingen (innehåll och samverkanskoncept) och 4b.1 Datavårdskap geoteknisk information samt från fokusområde 5 Nationell plattform för geodataaccess. Uppdraget har även koppling till den PoC för detaljplaner som tagits fram.

Figur 2: Sambanden mellan fokusområdena samt uppdraget 4b:s beroenden till/från fokusområdena 4 och 5.

Dessutom ingår att sprida information om konceptet kring en nationell plattform för geodataaccess, inkl. *nationella datavårdskap*, bland svenska myndigheter, kommuner och andra intressenter. Detta görs fortsättningsvis främst genom fokusområde 6 Kompetenssatsning.

¹ [Slutrapport](#) DIGITALT FÖRST – För en smartare samhällsbyggnadsprocess.

² Säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte. [Uppdrag](#) om ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn. [Ändring av uppdraget](#).

2.1 Uppdraget 4b

Uppdraget har varit att definiera *nationella datavärdskap*, som roll och beskriva dess ansvar och befogenheter, genom att

- Klarlägga behoven av nationella datavärdskap för informationsslagen *detaljplan med planbeskrivning, grundkarta, geoteknisk information och miljökonsekvensbeskrivning (MKB)*.
- Utredda och beskriva förutsättningarna för att tillgodose dessa behov avseende juridiska och tekniska möjligheter/hinder för aktuella aktörer/informationsslag samt notera principiella ekonomiska och andra nyttor.

Uppdraget har bedrivits under perioden september 2018 till mars 2019.

2.1.1 DELTAGARE

Uppdragsledare har varit Karin Bergström, Lantmäteriet. Juristerna Anders Axlund och Simon Druve, Lantmäteriet, har genomfört efterfrågade rättsutredningar.

Verksamhets- och IT-arkitekterna Lars Hägg och Mauritz Bomark, Lantmäteriet, har utarbetat arkitekturskisser för plattformen/PoC-Detaljplaner, inkl. *datavärdskap*.

Följande personer har konsulterats i frågor som rör datavärdskap i allmänhet och nuvarande datavärdskap i synnerhet. Deras kunskaper och erfarenheter har varit mycket värdefulla.

- Lars Kristian Stölen, Olof Sandström, Gunilla Nordlén, Minna Severin, Jakob Nisell, Axel Herzog och Andreas Ljung, Sveriges geologiska undersökning (SGU)
- Manuela Nötter, Anders Foureaux, Heidi Schymanski och Anna Halvarsson, Naturvårdsverket (NV)
- Eva Nilsson och Beatrice Buskas, Boverket (BoV)
- Lars Johan Hansson och Maria Boshnakova, Havs- och vattenmyndigheten (HaV)
- Lars Sonesten och Katarina Kyllmar, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Uppdragets referenspersoner har varit:

- Marianne Leckström och Lars Malmestål, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
- Deltagarna från kommuner och statliga myndigheter i uppdraget 4a.

3 Intressenter

Huvudintressenter är medverkande myndigheter och organisationer i Geodatarådet, se figur 3. Prioriterade att rådfråga och samverka med och i detta uppdrag är såväl de som medverkar i dagens och i planerade nya datavårdskap, som konsumenterna av offentliga geodata.

Figur 3: Geodatarådet representeras av femton myndigheter och organisationer.

4 Tillvägagångssätt

Uppdragets genomförda rättsutredningar har samordnats med och koordinerats från uppdraget 5b Juridiska styrmedel och regleringar.

Prioriterat under hösten har varit att utreda förutsättningarna att hantera kommunernas *detaljplaner* i datavårdskap hos Lantmäteriet. I arbetsmöten med Boverket har uppdraget behandlat och diskuterat inblandade parter roller, ansvar och uppgifter för detta datavårdskap.

Uppdragets rättsutredningar³ har legat till grund för såväl delrapporten Nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner⁴, som för den PoC-Detaljplaner som tagits fram.

Tekniska förutsättningar i övrigt och arkitekturen för den nationella plattformen för geodataaccess, inkl. nationellt datavårdskap för detaljplaner,

³ Rättsutredningarna är arkiverade under dnr LM2019/001170.

Allmänna handlingar i den nationella plattformen för geodataaccess

Juridiska förutsättningar för Lantmäteriet som datavård för kopior av kommunala detaljplaner

Lantmäteriet som datavård för kommunernas detaljplaner - ur ett upphandlingsperspektiv

Personuppgiftsansvaret i Plattformen

Rättslig grund för deltagande i Plattformen

Sekretess, integritet och säkerhetsskydd för detaljplaner

⁴ [Delrapport](#) till Finansdepartementet den 31 januari 2019: Nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner.

har utarbetats inom uppdraget 5c Teknik och arkitektur för den nationella plattformen.

I uppdraget – 4b.1 Datavårdskap geoteknisk information – har behovet av nationellt datavårdskap för *geoteknisk information* utretts och man har tagit fram ett koncept för samverkan avseende geoteknisk information. Arbetet i 4b.1 leds av och genomförs med deltagare från Sveriges geologiska undersökning och Statens geotekniska institut. Dialoger har löpande förts mellan 4b.1 och 4b.

Naturvårdsverket har inom regeringsuppdraget Digitalt först – smartare miljöinformation⁵ lett arbetet med att förbättra tillgängligheten till miljöinformation (slutredovisades 2019-02-28). I en utvärdering beskriver Naturvårdsverket genomförandet av regeringsuppdraget smartare miljöinformation⁶.

Naturvårdsverket har genomfört en omfattande verksamhetsanalys och även inlett att utreda behov av att hantera *miljökonsekvensbeskrivningar* (MKB) i datavårdskap. Vid avstämning med Naturvårdsverket konstateras att man senare under 2019 planerar att färdigställa utredningen avseende eventuellt datavårdskap för MKB.

Uppdraget 4b har bedrivits i nära samarbete med 4a som tagit fram ett förslag till Samverkanskoncept för nationell samverkan i geodatainsamling och lagring, samt identifierat geodata som kandidater till datavårdskap.

Samverkanskonceptet visar på flera fördelar med att erbjuda kommunerna att hantera *Storskalig topografisk information* (en delmängd av den topografiska informationen i *grundkartan*) i datavårdskap hos Lantmäteriet.

Uppdraget 4b har utgående från 4a Samverkanskonceptet inlett att utreda de juridiska förutsättningarna för att hantera informationsslagen ortnamn/intressepunkter och ortofoton i datavårdskap hos Lantmäteriet.

Uppdraget 4b har identifierat beröringspunkter med pågående regeringsuppdrag Översyn av miljöövervakningen som slutredovisas 2019-04-30. Av direktivet (dir. 2017:58⁷) framgår att utredaren ska

- undersöka strukturen för de nationella datavärdarna och föreslå åtgärder som syftar till förbättrad samordning datavärdarna emellan, och
- föreslå hur insamlade data i större utsträckning kan standardiseras och göras mer tillgängliga.

Uppdraget 4b har i arbetsmöten hösten 2018 med företrädare från Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning och Sveriges lantbruksuniversitet informerats om deras nuvarande datavårdskap och fått ta del av värdefulla erfarenheter och förbättringsförslag.

⁵ Naturvårdsverkets regeringsuppdrag [Digitalt först – Smartare miljöinformation](#) slutredovisas den 28 februari 2019.

⁶ Naturvårdsverkets [Utvärdering av Digitalt först – smartare miljöinformation](#) (2019-02-04).

⁷ [Kommittédirektiv Översyn av miljöövervakningen](#) Dir. 2017:58.

5 Nuvarande datavårdskap

Datavårdskap tillämpas redan idag i Sverige – och ända sedan 1994 av Naturvårdsverket – för att tillgodose behoven av bättre och snabbare tillgång till kvalitetssäkrade data från miljöövervakningen.

Visionen för dessa datavårdskap lyder i sammanfattning att: *Alla data* som samlas in med hjälp av skattemedel ska vara allmänt tillgängliga genom att samlas in med gemensamma metoder, levereras till datavärd, vara tillgängliga via webben och kvalitetsdeklarerade.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten agerar ansvariga beställare av datavårdskapen⁸ och uppdrar åt Sveriges geologiska undersökning, Sveriges lantbruksuniversitet och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut samt Institutet för miljömedicin (IMM) att vara datavärdar.

Datavärdarna svarar för leveranskontroll, lagring och presentation av data. För de vattenrelaterade datavärdarna är Havs- och vattenmyndigheten beställare och för övriga datavårdskap, inklusive datavårdskap för viss information om miljögifter, är Naturvårdsverket beställare. Se *figur 4*.

Ämnesområde	Typ av data	Ansvarig beställare	Datavärd
Miljögifter	Metaller och organiska miljögifter i biota, sediment samt inom screening	Naturvårdsverket	Sveriges geologiska undersökning, SGU
Hälsa	Hälsorelaterad miljöövervakning	Naturvårdsverket	Institutet för miljömedicin, IMM
Luft	Atmosfärskemiska data. Ozon och spridningsberäkningar.	Naturvårdsverket	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI
Luft	Luftdata	Naturvårdsverket	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI
Jordbruksmark	Närsalter, bekämpningsmedel och spårämnen. Markpackning.	Naturvårdsverket	SLU, Institutionen för mark och miljö
Våtmarker	Våtmarksinventeringen	Naturvårdsverket	Nedladdning av VMI-data kan göras via Miljödata-portalen
Biologisk mångfald	Artdata (ej marina/limniska arter)	Naturvårdsverket	Datavårdskapet är under utredning
Sötvatten	Grundvattenkemidata och grundvattennivåer	Havs- och vattenmyndigheten	Sveriges geologiska undersökning, SGU
Sötvatten	Kemiska och biologiska data i sjöar och vattendrag (ej fisk).	Havs- och vattenmyndigheten	SLU, Institutionen för vatten och miljö
Sötvatten, Kust och hav	Fiskdata i sjöar, vattendrag och kust.	Havs- och vattenmyndigheten	SLU, Institutionen för akvatiska resurser
Kust och hav	Hydrografiska, kemiska och marinbiologiska data från Östersjön och Västerhavet.	Havs- och vattenmyndigheten	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI
Badvatten	Badvattenkvalitet (havochvatten.se)	Havs- och vattenmyndigheten	Havs- och vattenmyndigheten

Figur 4: Sammanställningen är hämtad från Naturvårdsverkets hemsida⁹.

⁸ Om Nationella datavårdskap på [Naturvårdsverkets hemsida](#) (senast uppdaterad 2018-11-12).

⁹ Om Miljöövervakningens data i datavårdskap på [Naturvårdsverkets hemsida](#) (senast uppdaterad 2018-06-01).

I möten med Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning och Sveriges lantbruksuniversitet har erfarenheter och utvecklingsplaner samt följande frågeställningar om nuvarande datavärdskap behandlats. I avsnitten 5.1–5.5 redovisas svaren och övrig information som lämnades vid dessa möten.

1. Finns *rättslig grund* (författningar, instruktion, regleringsbrev m.m.) för berörda myndigheter att anlita datavärdar respektive att agera datavärd?
2. *Finansiering* (avgifter, författningsreglerad taxa el. dyl.) – Hur finansieras datavärdskapet? Vad avser betalningen till datavärden? Enbart en tjänst för teknisk bearbetning och lagring – eller även annat?
3. Utgör informationen som lagras hos datavärden *allmän handling* hos datavärden och/eller hos beställaren av datavärdskapet?
  - a. Tillämpas bestämmelsen i 2:13 första stycket TF i förhållande till datavärdskapet, dvs. följande bestämmelse: "*Handling som förvaras hos en myndighet endast som led i teknisk bearbetning eller teknisk lagring för annans räkning anses inte som allmän handling hos den myndigheten.*"
4. Arkiveras informationen av/hos datavärden och/eller av/hos beställaren av datavärdskapet?
5. Har några brister upptäckts i nuvarande avtalsreglering kring datavärdskapet?
6. Förekommer *personuppgifter* i informationen? Vilka slag av personuppgifter kan i så fall finnas? Upprättas personuppgiftsbiträdesavtal i så fall mellan datavärd och beställare av datavärdskapet?
7. Vilka former av *avtal* reglerar förhållandet mellan datavärd och beställare av datavärdskapet?
8. Har frågan om *upphandling enligt LOU* av externa datavärdar aktualiserats?

5.1 Naturvårdsverket beställare av datavärdskap

Rättslig grund att anlita externa datavärdar finns i 3 § 7-8 instruktionen för Naturvårdsverket, samt i myndighetens regleringsbrev (1.2 miljöövervakning).

§7. utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljöinformationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen,

§8. i samråd med Havs- och vattenmyndigheten fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljö tillståndet inom sitt ansvarsområde,

Datavärdskapen finansieras genom Naturvårdsverkets sakanslag (miljöövervakningsanslag 1:2) och datavärdarna får årlig klumpsumma samt därutöver ersättning för särskilda bearbetningar som utförs på uppdrag av Naturvårdsverket.

Betalningen till datavärdarna avser inte enbart en tjänst för teknisk bearbetning och lagring¹⁰, utan avser även kunskap och kompetens inom sakområdet (teknisk och kunskapsmässig tjänst). Datavärdarna ansvarar också för tillgängliggörandet till både Naturvårdsverket och allmänheten (som öppna data, CC0-licens) via webbsida med åtkomst genom nedladdning.

Naturvårdsverket anlitar datavärddar **utan föregående upphandling**. Stor vikt läggs vid långsiktighet i relationerna med datavärdarna. Datavärdsrollen betraktas som en grundläggande funktion för effektiv dataförsörjning, som inte bör konkurrensutsättas. Kunskaper inom sakområdet har varit styrande för valen av datavärddar.

Naturvårdsverket har dåliga erfarenheter av att tidigare ha upphandlat datavärddar, vilket starkt bidragit till att man numera inte genomför upphandling i konkurrens, utan väljer sakkunniga myndigheter till datavärddar. Insamling och vidareförädling anses emellertid fungera bra att upphandla.

Naturvårdsverket **äger informationen** som lagras hos datavärdarna och den utgör **allmän handling** hos både Naturvårdsverket och hos datavärdarna.

Man har utrett hur reglerna ska tillämpas för **arkivering och gallring** av allmänna handlingar som finns hos både datavärddar och Naturvårdsverket. Utredningen resulterade i att **Naturvårdsverket är arkivansvarig**.

Avtal som reglerar förhållandet till datavärdarna är "överenskommelse om uppdrag" och i förekommande fall personuppgiftsbiträdesavtal samt med hänvisning till Naturvårdsverkets allmänna villkor.

Personuppgifter kan förekomma i metadata, t.ex. uppgift om insamlare, och då upprättas personuppgiftsbiträdesavtal mellan Naturvårdsverket och datavärdarna. Dessutom kan vissa metadata omfattas av **sekretess**.

5.2 Havs- och vattenmyndigheten beställare av datavärds- skap

Rättslig grund för Havs- och vattenmyndigheten att anlita datavärddar bedöms finnas i myndighetens instruktion.

Datavärdsskapen är **anslagsfinansierade** (miljöövervakningsanslaget 1:2).

Uppdragen till datavärdarna avser inte enbart en tjänst för teknisk bearbetning och lagring, utan innefattar såväl verksamhetskunnande (kompetens) och organisation för support till användarna, som IT-lösning för informationsförvaltning, inkl. leveranskontroll av information.

Datavärden förädlar inte informationen och gör inga bearbetningar/sammansättningar av informationen.

I några av datavärdsuppdragen ingår emellertid också att leverera data till internationella organisationer och då behöver data bearbetas för att kunna

¹⁰ Bestämmelsen i 2:13 första stycket TF: "Handling som förvaras hos en myndighet endast som led i teknisk bearbetning eller teknisk lagring för annans räkning anses inte som allmän handling hos den myndigheten".

levereras i rätt format. Datavärden gör också vissa harmoniseringar och enklare beräkningar, men utför inga beräkningar eller analyser som innefattar andra datamängder.

Upphandling enligt LOU av datavärdar har inte varit aktuellt.

Havs- och vattenmyndigheten har rådighet över informationen som lagras hos datavärdarna, men **äger den inte**. Informationen hos datavärdarna är öppna data (CC0).

Informationen som lagras hos datavärdarna är **inte allmän handling** hos Havs- och vattenmyndigheten som inte har direktåtkomst till informationen (och därför inte allmän handling hos HaV enligt 2 kap. 9 § första stycket TF).

Informationen utgör **allmän handling hos datavärdarna**, som också är **arkivbildare**. Bevaranderegler finns i överenskommelserna mellan Havs- och vattenmyndigheten och datavärdarna.

Avtal som reglerar förhållandet till datavärdarna är "överenskommelse om uppdrag" med bilaga gällande generella tekniska krav.

Personuppgifter förekommer i informationen, som ett exempel är datavärden Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut personuppgiftsansvarig för personuppgifterna i metadata för mätdata. Inga personuppgiftsbiträdesavtal har upprättats mellan Havs- och vattenmyndigheten och datavärdarna.

5.3 Sveriges geologiska undersökning som datavärd

Rättslig grund för Sveriges geologiska undersökning att agera datavärd finns i myndighetens instruktion (2 och 8 §§).

§2. Sveriges geologiska undersökning ska tillhandahålla geologisk information för samhällets behov på kort och lång sikt. Myndigheten ska i detta syfte

1. bedriva en behovsstyrd insamling av grundläggande geologisk information, och
2. förvalta och utveckla insamlad information i syfte att göra den tillgänglig och lätt att använda.

§8. Sveriges geologiska undersökning ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Myndigheten ska samordna uppföljning, utvärdering och rapportering i fråga om miljö kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet. Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Myndigheten ska samverka med Havs- och vattenmyndigheten i frågor som har betydelse för havs- och vattenmiljön.

Datavärdskapen **finansieras** av ansvariga beställare via deras anslagsmedel. Därutöver finansierar datavärden interna utvecklingsinsatser som även kommer datavärdskapen till nytta, bl.a. bidrar de till bättre informationskvalitet, ökad stabilitet och kostnadseffektiviseringar.

Ersättningen till datavärden avser inte enbart en tjänst för teknisk bearbetning och lagring, utan datavärden sköter även rapportering till EU, upprätthåller IT-infrastrukturen för insamling av data, står för kompetens inom sakområdet och tillgängliggör data (som öppna data) via Internet.

Leveranskontroll av data sker i enlighet med beställarens instruktioner. En extern tjänst för validering av data används i dagsläget. Valideringstjänsten bedöms vara av typen **enbart stöd för teknisk bearbetning och teknisk lagring** (maskinella och automatiserade kontroller) då den externa aktören inte kan läsa innehållet i data. I dagsläget sker enbart formatkontroll men utökade maskinella kontroller planeras att införas i valideringstjänsten. Alla data hålls spårbara för att möjliggöra migrering till datavärd.

Informationen behandlas som **allmän handling** hos datavärden.

Datavärden **arkiverar och är arkivbildare** åt Havs- och vattenmyndigheten, men däremot inte åt Naturvårdsverket. Beställarnas gemensamma utredning om datavärden ska vara arkivbildande myndighet resulterade i dessa olika beslut.

Datavärden ser helst att datavärdsskapen från beställarna hanteras på **enhetligt sätt**, avseende bl.a. överenskommelser, villkor, ansvar och uppgifter.

Personuppgifter kan förekomma i metadata, t.ex. namn och e-postadresser till provtagare, insamlare eller leveransvariga för inrapporterade data. Datavärden tillgängliggör inga personuppgifter.

5.4 Sveriges lantbruksuniversitet som datavärd

Rättslig grund att vara datavärd bedöms finnas för Sveriges lantbruksuniversitet i myndighetens instruktion.

Datavärdskapen är **anslagsfinansierade** (miljöövervakningsanslaget 1:2) från beställarna Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket. Alla data inom datavärdskapet får fritt användas enligt CC0 (öppna data).

Beställaren av "miljöövervakningsuppdraget" **äger de data** som hanteras i datavärdskapen. Datavärden har rådighet över data, vilket innebär att datavärden inte kan ändra data men kan uppmärksamma dataleverantören och/eller dataägaren att det t.ex. finns felaktigheter som behöver korrigeras. Ändringar i data måste göras i ursprungsfilen och en förnyad leverans gör så att det inte finns olika versioner av samma dataset.

Det är speciellt viktigt att leverantörerna äger de lokala data som hanteras hos datavärden från t.ex. den samordnade recipientkontrollen och från olika verksamheters egenkontroll eftersom dataleveranserna sker på helt frivillig väg.

Uppdraget som datavärd är att för data som samlas in genom nationell och regional miljöövervakning samt inom den samordnade recipientkontrollen ansvara för att lagra, kvalitetssäkra och tillgängliggöra data.

Data levereras enligt särskilda leveransmallar som datavärden tillhåller, om mallar saknas ska datavärden kontaktas innan undersökningen startar. Datavärden meddelar leverantören om eventuella felaktigheter upptäcks i data och ser till att dessa åtgärdas i samarbete med leverantören.

Datavärden ska se till att kvalitetssäkrade data kan hämtas snabbt och enkelt. Dessutom ingår även att ta fram vissa bearbetningar av data för nationell och internationell rapportering.

Datavärden ska utan dröjsmål publicera levererade data på webben så snart kontroll av godkänd leverans gjorts.

5.5 Övrigt om de nuvarande datavärdskapen

Nuvarande datavärdskap syftar till att miljödata ska vara lätt tillgängliga, enkla att använda och återanvända för flera av varandra oberoende syften samt att data ska förvaltas på ett säkert och effektivt sätt.

Datavärdskap betraktas som en offentlig tjänst till nytta för det allmänna. Nuvarande datavärdskap bedöms dock vara underfinansierade och resursbrister innebär bl.a. att användarnas och leverantörernas behov inte kan tillgodoses i önskad takt.

5.5.1 UTVECKLING AV NUVARANDE DATAVÄRDSKAP

Nuvarande datavärdskap utvecklas löpande och senaste årens teknikutveckling har ytterligare accentuerat behoven av att utveckla nästa generation av datavärdskap¹¹ med tydligt formulerade uppdrag och samordningskrav.

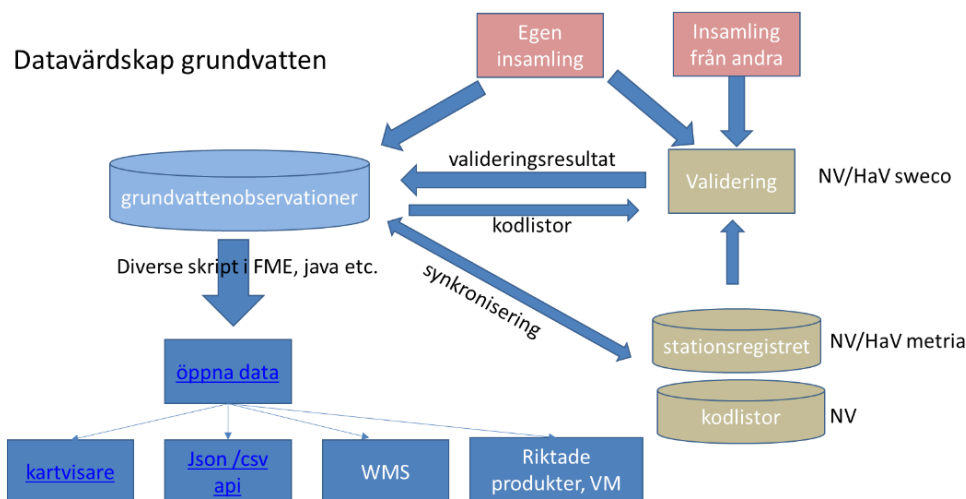
Utveckling pågår bl.a. av IT -komponenterna stationsregistret, valideringstjänsten och registret för kodlistor, se *figur 5*.

Visst arbete återstår med att testa och etablera en ordnad drift. Dessutom pågår intensivt och tidskrävande arbete med att byta datavärd för datavärdskapet med viss information om miljögifter.

Den nationella valideringstjänsten ska automatiskt kontrollera att data som levereras från leverantören uppfyller uppställda krav innan de tas emot av datavärden. Tjänsten bedöms avsevärt kunna effektivisera arbetet för både leverantör och datavärd – och därmed får användarna också snabbare åtkomst till informationen.

Det webbaserade stationsregistret hanterar alla provplatsers geografiska lägen. Driftsättning av dessa IT-komponenter planeras att ske under 2019.

¹¹ [Rapport](#): Ökad tillgänglighet för data från vattenanknuten recipientkontroll (2016-09-28).

Figur 5: IT-komponenter och dataflöden i datavärdskapet för grundvatten – leverantören skickar data till valideringstjänsten som validerar data mot stationsregistret.

Vidare är inriktningen att genomgående utveckla och tillämpa maskinella gränssnitt för överföring av data till och från datavärdskapen, dvs. maskin-maskin-kommunikation som gör att data blir tillgängliga även för andra IT-system. Spridning av data via webbtjänster bedöms ge ökade incitament för leverantören att rapportera in data till datavärden.

5.5.2 ÖVERENSKOMMELSER OCH KRITERIER VID VAL AV DATAVÄRD

Från datavärdshåll betonades vikten av långsiktighet i överenskommelser och/eller avtal samt att de dels är färdiga i tid och att det tydligt framgår vilka data som ska hanteras i datavärdskapet, dels att tillräckligt med resurser tillsätts för förvaltning och drift samt att man tillämpar gemensamma digitala lösningar och standarder.

Vid val av datavärd läggs stor vikt vid att den som väljs ska ha eget mandat, intresse och kompetens för att hantera information av samma typ som i det aktuella datavärdskapet. Några av beställarnas kriterier är bl.a. att datavärden ska ha:

- stöd från organisationens ledning.
- kompetens om datastruktur och metodfrågor för den information som datavärdskapet omfattar.
- förmåga att enligt uppställda krav upprätthålla en kostnadseffektiv drift och förvaltning av systemet.
- förmåga att ge support till leverantörer och användare av den information som datavärdskapet omfattar.
- den tekniska kompetens och kapacitet som krävs för datahanteringen och för att sammanställa och analysera de data som datavärdskapet innefattar.
- engagemang och vilja att samverka med andra datavärddar.

Datavärdsträffar arrangeras regelbundet av beställarna för datavärdskapen. Man utbyter erfarenheter och diskuterar gemensamma utmaningar

och lösningsförslag. Beställarnas strävan är att agera och hantera datavärdskapen lika, bl.a. vill man åstadkomma enhetliga överenskommelser, förutsättningar och villkor.

På Naturvårdsverkets hemsida om nationella datavärdskap¹² finns följande beskrivningar av datavärdskap och nationellt datavärdskap.

- *Nuvarande datavärdskap* definieras som dataförvaltning med funktionen att ta emot och utföra leveranskontroll, lagring och tillgängliggörande av miljödata inom ett tematiskt område.
- *Ett nationellt datavärdskap* beskriver man som ett långsiktigt datavärdskap inrättat med statliga medel i syfte att vara den nationella noden för miljödata inom ett tematiskt område.

5.5.3 SKILLNADER I HANTERING AV NUVARANDE DATAVÄRDSKAP

Några skillnader som föreligger i hanteringen av nuvarande datavärdskap rör bl.a. följande rättsliga villkor och ansvarsfördelning:

Allmän handling

- I Naturvårdsverkets datavärdskap äger beställaren informationen och den utgör allmän handling hos både beställare och datavärd.
- I Havs- och vattenmyndighetens datavärdskap äger inte beställaren informationen och den utgör allmän handling endast hos datavärden.

Arkivering och gallring

- Datavärden arkiverar och är arkivbildare åt Havs- och vattenmyndigheten. Datavärden är inte arkivbildare åt Naturvårdsverket.

Personuppgiftsbiträdesavtal

- Naturvårdsverket upprättar vid behov personuppgiftsbiträdesavtal med datavärdarna.
- Havs- och vattenmyndigheten upprättar inga personuppgiftsbiträdesavtal med datavärdarna.

5.5.4 FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG OCH ALLMÄNNA RÅD

I arbetsmötena med beställarna och datavärdarna framfördes bl.a. följande förbättringsförslag och allmänna råd:

- Långsiktighet är A&O - utforma och tillämpa fleråriga avtal och undvik att upphandla datavärddar (t.ex. kräver ett byte av datavärd stora resurser och tar lång tid att få på plats, ca 2-3 år).
- Beskriv och specificera vilken information som ska ingå i datavärdskapet och vilka uppgifter datavärden ska utföra.
- Säkerställ att datavärden har rätt förutsättningar och resurser i övrigt.
- Prioritera användarna och deras behov - skaffa och upprätthåll löpande kunskaperna om användarna.
- Datavärden ska ta emot och kontrollera leveransen, kontrollera rimligheten i data, lagra och tillgängliggöra rådata/mätdata (och i vissa fall analysresultat/processade data).

¹² Naturvårdsverkets hemsida om nationella datavärdskap/termer och begrepp (senast uppdaterad 2018-11-12).

6 Förutsättningar, krav och antaganden

För arbetet i 4b har informationen från parterna i nuvarande datavärdskap inom miljödataområdet varit mycket viktig och värdefull, se avsnitt 5.

Andra viktiga förutsättningar är redovisningarna i delrapporten om Nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner med förslag till författningsändringar och med Lantmäteriet som nationell datavärd för kommunernas detaljplaner, inkl. målarkitektur och roller för PoC-Detaljplaner.

Av stor betydelse är också resultaten från uppdraget 4a i form av samverkanskonceptet för nationell samverkan i datainsamling och lagring, inkl. identifierade informationsslag som kandidater till datavärdskap.

I avsnitten 6.2–6.3 redovisas i sammanfattning förslag och resultat från ovan nämnda uppdrag (texterna är i huvudsak från uppdragens rapporter). I avsnitt 6.1 redovisas Konkurrensverkets yttrande om köp mellan statliga myndigheter (från december 2018).

6.1 Lagen om offentlig upphandling (LOU) vs. köp mellan statliga myndigheter

Lagen om offentlig upphandling (LOU) är en lag i Sverige som reglerar köp som görs av myndigheter och vissa andra organisationer.

Konkurrensverket yttrade sig i december 2018 i frågan om statlig myndighet vid anskaffningar från en annan statlig myndighet omfattas av upphandlingsskyldighet. Enligt Konkurrensverkets ställningstagande (2018:1, 2018-12-19 Dnr 514/2018)¹³ omfattas anskaffningar mellan statliga myndigheter inte av upphandlingslagstiftningen om de båda myndigheterna ingår i samma juridiska person.

I bedömningen är det av central betydelse att staten, som utgångspunkt, utgör ett och samma rättssubjekt¹⁴ i vilket de statliga myndigheterna ingår. En statlig myndighet kan således inte utgöra leverantör till en annan myndighet i samma rättssubjekt i den mening som krävs för att ett offentligt kontrakt ska föreligga. Det kan inte heller uppstå rättsligt bindande skyldigheter av ömsesidig karaktär mellan två sådana myndigheter.

När det gäller anskaffningar som görs av kommuner från statliga myndigheter är huvudregeln att det måste göras en upphandling. För att undgå detta är Lantmäteriets bedömning (i delrapporten om detaljplaner i nationellt datavärdskap hos Lantmäteriet) att Lantmäteriet ska få anslag för att agera datavärd, och att kommunerna inte ska behöva utge någon ersättning för tjänsten. Då skulle det s.k. kontraktsrekvisitet i LOU inte vara uppfyllt och följden blir att upphandling inte behöver ske.

¹³ [Konkurrensverkets ställningstagande](#) (2018:1, 2018-12-19 Dnr 514/2018)

¹⁴ Ett rättssubjekt är en fysisk eller juridisk person (bolag, föreningar, stiftelse m.m.) med rättslig handlingsförmåga, dvs. förmåga att äga egendom och rättigheter samt ha skulder och förpliktelser.

6.2 Nationellt tillgängliggörande av detaljplaner

Lantmäteriet föreslår i delrapporten Nationellt tillgängliggörande av detaljplaner¹⁵ att det ska finnas en infrastruktur för nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner, som ska utgöra en del av den nationella infrastrukturen för geodata. I rapporten redogörs för en första skalbar modell för ett nationellt tillgängliggörande innan förutsättningarna för en nationell infrastruktur är färdigutredd och på plats.

Lantmäteriet föreslår att ett nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner utformas genom att kommuner utpekade som informationsansvariga för detaljplaner enligt förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation och att Lantmäteriets nya åtaganden som datavärd regleras i förordningen med instruktion för Lantmäteriet.

Lantmäteriet anser att rollen som datavärd handlar om en statlig service-tjänst för kommuner avseende vidareutnyttjande av geodata. Modellen med datavärddar stödjer uppbyggnaden av nationellt tillgängliggörande av geodata med samma behov. Följande ändring föreslås i 4 § förordningen med instruktion för Lantmäteriet.

”Lantmäteriet har även till uppgift att efter överenskommelse med statliga och kommunala myndigheter lagra och tillgängliggöra geodata för deras räkning (datavärdskap).”

Lantmäteriets uppgift som datavärd görs ”för annans räkning” vilket innebär att ansvaret för informationen inte övergår till Lantmäteriet och uppgiften ska vara anslagsfinansierad och därmed inte behöva upphandlas av kommuner.

Kommuner kan emellertid välja att utföra skyldigheterna utan hjälp av datavärden. Detta hindrar inte heller att privata aktörer anlitas för att fullgöra skyldigheter som kommunala och statliga myndigheter har i infrastrukturen.

Inblandade aktörers roller i ett nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner benämns och beskrivs enligt följande i delrapporten.

Producentens (kommunens) åtaganden:

- Validerar, klassificerar och taggar informationen i detaljplanen enligt standard för digital detaljplan
- Förvarar informationen och är informationsansvarig
- Tillgängliggör informationen enligt standard
- Ansvarar för att ta fram nödvändiga informationshanterings-tjänster för att möjliggöra nationell åtkomst till informationen
- Åtar sig att delta i den nationella plattformen för tillgängliggörande av geodata.

Datavärdens (Lantmäteriets) åtaganden:

- Utför de åtaganden som åligger producenten på begäran av producenten, för producentens räkning.

¹⁵ [Delrapport](#) till Finansdepartementet den 31 januari 2019: Nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner.

- Bevarar allmänna handlingar och lämnar ut sådana handlingar efter begäran enligt offentlighetsprincipen i enlighet med vad som är föreskrivet i Tryckfrihetsförordningen och i arkivförfattningarna.

Samordnaren samhällsprocess (Boverkets) åtaganden:

Är sektorsansvarig för samhällsplaneringens processer och information.

- Utfärdar regler för digitala detaljplaners utformning och innehåll
- Tar fram relevanta kataloger och kodlistor.

6.2.1 MÅLARKITEKTUR FÖR POC-DETALJPLANER

Målarkitekturen för PoC-Detaljplaner baseras på ett distribuerat ansvar för informationen. Datavärdens stöd innebär inte att det skapas ett nytt nationellt register som en statlig myndighet ansvarar för, utan rollen innebär att serva de informationsansvariga med det som behövs för att åstadkomma målet med nationellt tillgängliggörande av geodata.

Målarkitekturen möjliggör för kommuner att lagra information med hjälp av en nationell aktör för att kunna harmonisera informationen för ett nationellt tillgängliggörande. Det behövs även ett nationellt statligt åtagande, en samordningsroll, för informationen med avseende på support, prestanda, avtal etc. Rollen benämns samordnare infrastruktur och beskrivs enligt följande i delrapporten.

Samordnaren infrastruktur (Lantmäteriets) åtaganden:

Lantmäteriet ansvarar för infrastrukturen för geodata.

- Sköter (första linjens) support för producenter och användare i plattformen
- Administrerar behörigheter och autenticitetskontroller för deltagare i plattformen (till dess det finns förvaltningsgemensamma lösningar på nationell nivå)
- Skapar tillämpningsstandarder för information och tjänster i infrastrukturen
- Ansvarar för att det finns en gemensam digital åtkomstpunkt till informationen
- Utfärdar standardiserade villkor (efter samråd med MSB, DI, Riksarkivet och DIGG) för deltagande i plattformen avseende bland annat säkerhet, åtkomst, tillgängliggörande, autentiseringsmetod, aktualitet och kvalitet, SLA och DisasterRecovery-säkring.

Lantmäteriet har jämfört olika rättsliga styrmodeller för ett nationellt tillgängliggörande av detaljplaner. Exempel på viktiga principer är att informationen ska lagras hos dataproducenten och återanvändas därifrån samt att lösningen ska vara skalbar. Vidare är Lantmäteriets bedömning att styrmodellen ska baseras på tvingande regler för medverkande aktörer (samordnare infrastruktur och producent) med ett decentraliserat informationsansvar.

6.3 Samverkanskoncept för nationell samverkan i datainsamling och lagring

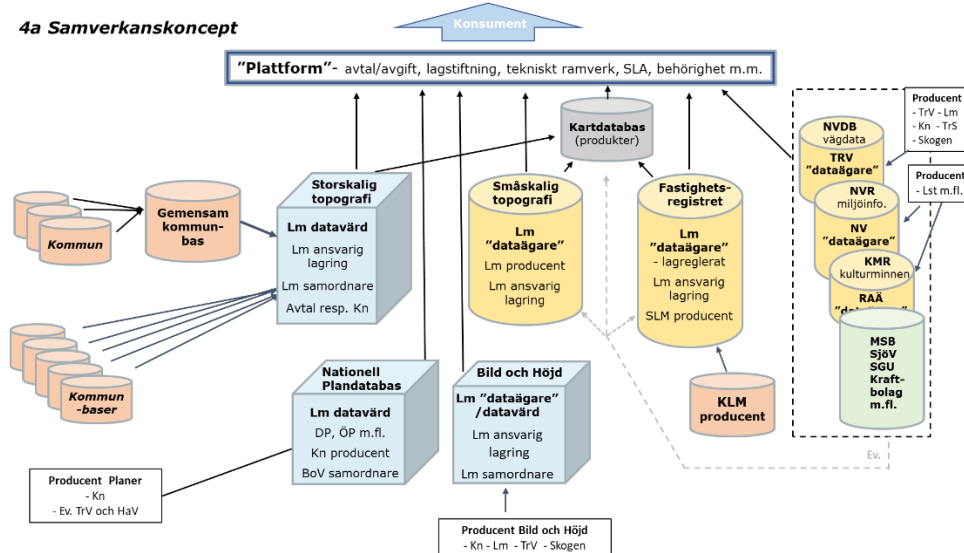
Förslaget till samverkanskoncept från 4a har det norska samarbetet genom Geovekst och Norge Digitalt som förebild. Samverkanskonceptet är anpassat till svenska förhållanden, bl.a. avseende lagstiftning och organisering av statliga och kommunala myndigheter.

Samverkanskoncept för nationell samverkan i datainsamling och lagring – endera hos ansvarig myndighet eller i nationellt datavärdskap. Tillgängliggörandet ska ske utifrån nationella specifikationer via den nationella plattformen, där konsumenterna får åtkomst till kvalitetsdeklarerade geodata, oavsett administrativa gränser.

I samverkanskonceptet ingår geodata från både statliga och kommunala myndigheter. Särskilt fokus har lagts på *kommunal storskalig topografisk information* som efterfrågas vid detaljplanering (detaljplaner och grundkarta).

Storskalig topografisk information utgör tillsammans med fastighetsinformation basen i grundkartan och är därmed central information för ett nationellt tillgängliggörande av grundkartor. För att kunna tillgodose behoven vid detaljplanering visar samverkanskonceptet på flera fördelar med att även samverka kring lagring av *storskalig topografisk information*.

Uppdraget 4a föreslår därför att kommuner m.fl. bör erbjudas att hantera *Storskalig topografi* i datavärdskap hos Lantmäteriet samt att ett motsvarande erbjudande även bör omfatta *Bild- och höjdinformation*. Se figur 6 med 4a-samverkanskonceptet och nya tänkbara datavärdskap hos Lantmäteriet (i de ljusblå lådorna).

Figur 6: Samverkanskoncept för nationell samverkan i datainsamling och lagring, inkl. kandidaterna till datavärdskap (*Storskalig topografi* och *Bild- och höjdinformation* samt *Detaljplaner*).

Storskalig topografi återfinns i informationsområdet TOPOGRAFI i 4a-Listan och motsvarar i princip innehållet i dagens kommunala topografiska bas- och primärkarta, som i sin tur är en del av *den topografiska informationen i grundkartan*.

Storskalig topografi är i 4a-Listan indelad i följande informationslag:

- Höjd – för topografisk baskarta (markmodell, höjdkurvor och höjdpunkter)
- Marktäcke – för topografisk baskarta (ägoslags-/ markslaggräns)
- Markanvändning – för topografisk baskarta (befintlig markanvändning)
- Marklinjer (väg-, strand-, marktäcke- och markanvändningslinjer)
- Markdetaljer (kantstöd, kantsten, stolpar, träd m.m.)
- Övrig väg (vandningsled, traktorväg, stig m.m.)
- Byggnader – för topografisk baskarta
- Belägenhetsadress
- Lägenhet
- Ortnamn och upplysningstext (Lantmäteriets ortnamnsregister)

I informationsområdet *BILD i 4a Listan* ingår bl.a. informationsslaget *Ortofotofoto från flygbilder* (framställs ur flygbilder som korrigerats geometriskt och sätts samman till en skalriktig avbildning av marken).

Lantmäteriet producerar *Ortofoton* i den nationella bildförsörjningen (Nationella bildförsörjningsprogrammet, BFP). Kommuner och Trafikverket tar fram mer högupplösta *Ortofoton* i tätorter och längs vägar. *Ortofoton* framställs även från drönbilder (av bl.a. kommuner, Trafikverket och Skogsstyrelsen).

Producenter av *Storskalig topografi* och *Bild- och höjdinformation* är således främst kommuner, Trafikverket, statliga och kommunala lantmäterimyndigheter, ledningsägare och Skogsstyrelsen.

Storskalig topografi ajourhålls kontinuerligt vid handläggning och periodiskt med stöd av bilder och laserdata. Kommuner framför vikten av att hantera topografisk information i 3D och poängterar starkt önskemålet att man i samverkan med Lantmäteriet utformar ett paketerbjudande avseende villkoren (inkl. ekonomisk modell) för att hantera *Storskalig topografi* och *Bild- och höjdinformation* i datavärdskap hos Lantmäteriet.

Samverkanskonceptet bedöms med vissa anpassningar vara tillämpligt även för andra informationsområden och verksamheter, t.ex. för Geologi och geoteknik, Kulturmiljö, Sjögeografisk information och Miljöinformation.

7 Analys av nya tänkbara nationella datavärdskap

Vilka är förutsättningarna för att hantera Storskalig topografi och Bild- och höjd-information i datavärdskap hos Lantmäteriet i enlighet med modellen för datavärdskap detaljplaner?

Nationella datavärdskap anses vara särskilt lämpliga att tillämpa för geodata som saknar standardiserad lösning för nationellt tillgängliggörande, för att tillgodose behoven av enkel åtkomst till geodata över administrativa gränser samt då antalet producenter är många och resurssvaga. Datavärdskap bedöms i dessa fall avsevärt kunna bidra till kostnadseffektiviseringar för både konsumenter och producenter.

Storskalig topografi saknar standardiserad lösning för nationellt tillgängliggörande och producenterna är många. Arbete har inletts med att utreda de juridiska förutsättningarna för att hantera informationslagen "blåljusnamn/intressepunkt" och ortofoton¹⁶ i datavärdskap hos Lantmäteriet.

Kan konstateras att *modellen för datavärdskap detaljplaner* i princip även kan tillämpas för *Storskalig topografi* och *Ortofoton*. Ett eventuellt avsteg är huruvida producenterna ska ha möjlighet att själva direkt tillgängliggöra informationen via nationella plattformen eller vara anvisade till att använda datavärden.

För att fullt ut tillämpa *modellen* krävs även för dessa informationsslag liknande författningsändringar som för detaljplaner.

Utan författningsändringar kan Lantmäteriet emellertid i samverkansvarianter erbjuda producenterna lagring och tillgängliggörande. Detta rekommenderas dock inte i första hand eftersom konsumenternas behov av åtkomst till aktuell storskalig/högupplöst information över administrativa gränser då inte kan garanteras.

För att klara ut hur *Storskalig topografi* ska hanteras i nationellt datavärdskap hos Lantmäteriet ska pågående samverkansdialoger med berörda parter om *Storskalig topografi* fullföljas och samordnas med specifikationsarbetena i uppdragen 3b och 3c, utvecklingsprojekten Grundkarta, Nationell plattform och Plandatabasen samt med resterande rättsutredningar.

Följande informationsslag i *Storskalig topografi* bedöms vara aktuella att hantera i datavärdskap hos Lantmäteriet.

- 1) Höjd (markmodell, höjdkurvor och höjdpunkter)
- 2) Marktäcke (ägoslags-/markslaggräns)
  - Fullfölj pågående samverkan med Naturvårdsverket och kommunerna, som samordnas med 3b
- 3) Markanvändning (befintlig markanvändning)
  - Se marktäcke
- 4) Marklinjer (väg-, strand-, marktäcke- och markanvändningslinjer)
  - Se marktäcke och övrig väg

¹⁶ Rättsutredningarna är arkiverade under dnr LM2019/001170.

Lantmäteriet som nationell datavärd för ortofoton (2019-02-26)

Lantmäteriet som nationell datavärd för ortnamn och intressepunkter (2019-03-06).

- 5) Markdetaljer (kantstöd, kantsten, stolpar, träd m.m.)
  - Samordna med 3b
- 6) Övrig väg (vandringsled, traktorväg, stig m.m.)
  - Fullfölj pågående samverkan med Trafikverket, kommunerna och skogsnäringen avseende vägtransportnät samt inkl. att klara ut hur väg-/gatuområden ska hanteras
  - Intensifiera samverkan med Naturvårdsverket om bl.a. vandringsleder
- 7) Byggnader
  - Vidareutveckla dagens samverkanslösning
  - Samordna med 3b och 3c
  - Antar ev. datavårdskap för del av informationen

Följande informationsslag/"register" bedöms inte vara aktuella att hantera i datavårdskap:

- Belägenhetsadress
- Lägenhet
- Ortnamn och upplysningstext (Lantmäteriets ortnamnsregister)

De verksamhetsobjekt som benämns "blåljusnamn/intressepunkt" torde emellertid vara lämpliga att hantera i datavårdskap hos Lantmäteriet.

Vid fysisk planering finns även behov av högupplösta bilder och ortofoton. *Ortofoton från flygbilder* i tätorter och längs vägar producerade av kommuner och Trafikverket samt på sikt eventuellt även *Ortofoton från drönarbilder* från kommuner, Trafikverket och Skogsstyrelsen kan därför vara aktuella att hantera i datavårdskap hos Lantmäteriet.

Framtida tänkbara nationella datavårdskap inom Bild- och höjdområdet bör inte avgränsas till att endast gälla ortofoton. Detta bör klarläggas i fortsatta arbetet efter april 2019 i bl.a. utvecklingsinitiativen med nationella specifikationer och i utvecklingsprojekten Grundkarta och Nationell plattform.

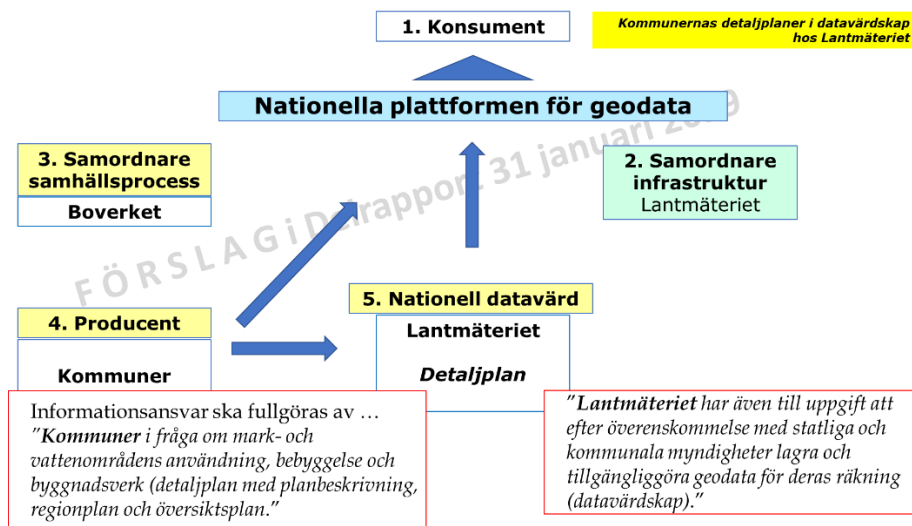
För informationsslagen *Storskalig topografi* och *Ortofoton* axlar Lantmäteriet förutom rollen Samordnare infrastruktur även rollerna Datavård och Samordnare samhällsprocess samt till viss del även rollen Producent.

Målet med dessa datavårdskap är att förenkla åtkomsten till aktuella geodata genom att bl.a. stödja producenterna som har begränsade möjligheter att själva utgöra en 24/7-nod i infrastrukturen för geodata samt att optimera prestanda och funktionalitet i nationella tillgänglighörandet av *Storskalig topografi* och *Bild- och höjdinformation*.

8 Lösningsförslag

Nationellt datavärdskap för *detaljplaner* hos Lantmäteriet i enlighet med redovisningen i delrapporten Nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner utgör *modell för nationella datavärdskap* vars skalbarhet ska testas, dvs. testa om *modellen* kan tillämpas även för andra informationsslag/aktörer?

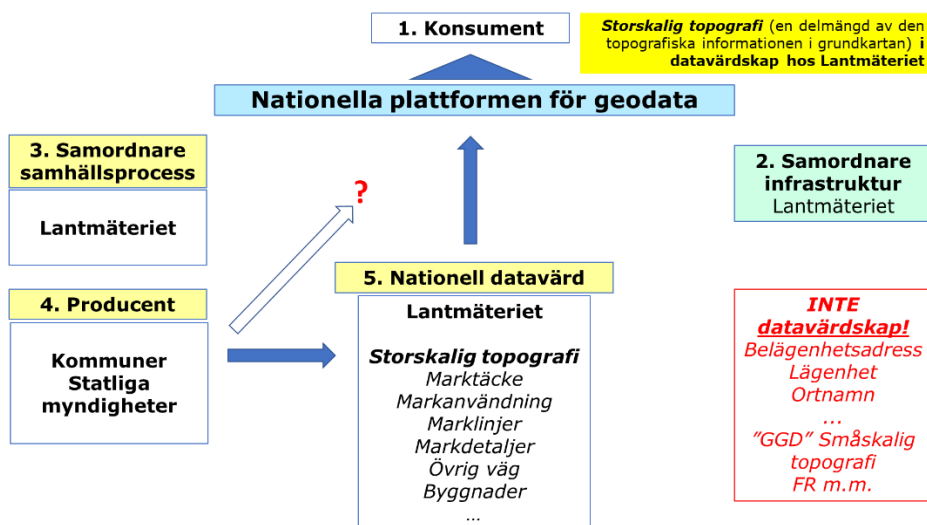
Figur 7: I delrapporten lämnas förslag till förordning om ändring i förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation (kommuner) och förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:946) med instruktion för Lantmäteriet.

Prioriterat bör vara att fullfölja att utreda/ testa om *modellen* är tillämpbar på *Storskalig topografi, Bild- och höjdinformation* samt *Geoteknisk information*.

I *bilaga 1* beskrivs Boverkets roll och pågående uppdrag med detaljplaner.

8.1.1 NATIONELLT DATAVÄRDSKAP STORSKALIG TOPOGRAFI

Nationellt datavärdskap förordas för urval av informationsslagen i *Storskalig topografi* i enlighet med *4a Samverkanskoncept*, se figur 8.

Figur 8: Lantmäteriet erbjuder producenterna av *Storskalig topografi* nationellt datavärdskap.

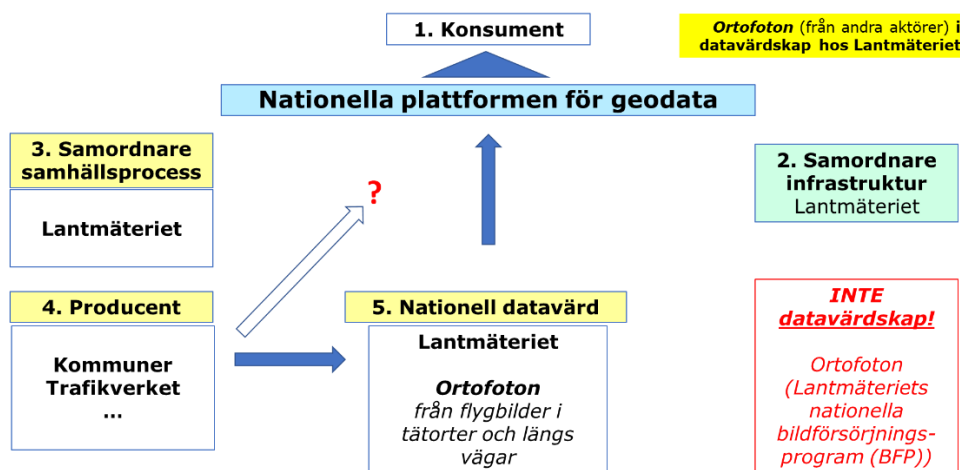
Modellen kan till stora delar tillämpas för *Storskalig topografi*. Ett eventuellt avsteg är om producenterna ska ha möjlighet att själva direkt tillgängliggöra informationen via nationella plattformen eller vara anvisade till att använda datavärden. För att fullt ut tillämpa modellen krävs liknande författningsändringar som för detaljplaner.

Hur *Storskalig topografi* ska hanteras i nationellt datavärdskap hos Lantmäteriet kommer att klarläggas i pågående samverkansdialoger med berörda parter och i utvecklingsinitiativen med nationella specifikationer, i utvecklingsprojekten Grundkarta, Nationell plattform och Plandatabasen samt av resterande rättsutredningar.

I *bilaga 2* finns kortfattad beskrivning av grundkartan – användning och innehåll.

8.1.2 NATIONELLT DATAVÄRDSKAP ORTOFOTON

Nationellt datavärdskap förordas också för *Ortofoton från flygbilder* i tätorter och längs vägar, som produceras av bl.a. kommuner och Trafikverket, i enlighet med *4a Samverkanskoncept*, se *figur 9*.

Figur 9: Lantmäteriet erbjuder producenterna av *Ortofoton* nationellt datavärdskap.

Framtida tänkbara nationella datavärdskap inom *Bild- och höjdområdet* bör inte avgränsas till att endast gälla ortofoton. Detta bör klarläggas i fortsatt arbete efter april 2019, bl.a. i uppdraget 3b med nationella specifikationer och i utvecklingsprojekten Grundkartan och Nationell plattform.

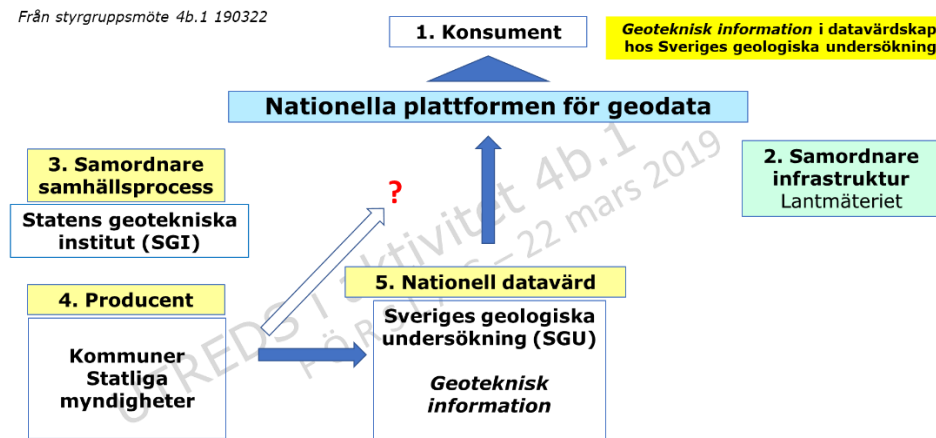
Däremot bedöms *Ortofoton från drönarbilder* inte vara aktuella att hantera i datavärdskap hos Lantmäteriet inom de närmast 3 åren.

8.1.3 NATIONELLT DATAVÄRDSKAP GEOTEKNISK INFORMATION

Nationellt datavärdskap för *geoteknisk information* utreds i uppdraget 4b.1 i geodatarådets handlingsplan, som slutredovisas 2019-04-26. Uppdraget tar fram ett gemensamt koncept för samverkan inom geoteknisk information avseende datainsamling och identifierar behoven av ett nationellt datavärdskap.

I figur 10 illustreras ett förslag till mappning av *geoteknisk information* i nationellt datavärdskap hos Sveriges geologiska undersökning mot modellen *datavärdskap detaljplaner*.

Från styrgruppsmöte 4b.1 190322

Figur 10: Samordnare samhällsprocess är Statens geotekniska institut, nationella datavärden Sveriges geologiska undersökning erbjuder producenterna (kommuner och statliga myndigheter) lagring och tillgängliggörande av geoteknisk information för deras räkning.

Modellen kan inte tillämpas fullt ut utan författningsändring avseende producenternas ansvar att tillgängliggöra geoteknisk information nationellt. Bedömningen är idag att eventuella avsteg kan behöva göras, bl.a. att producenterna endast bör tillgängliggöra via datavärden men det är också oklart om större kommuner föredrar att tillgängliggöra direkt själva samt att datavärden också bör ha i uppdraget att göra vissa bearbetningar och sammanställningar av data, dvs. inte endast ta emot, leveranskontrollera, lagra och tillgängliggöra.

Fortsatt arbete för att reda ut ovanstående är planerat i en fas 2 *Geoteknisk information* i datavärdskap, efter april 2019.

I bilaga 3 beskrivs bl.a. syftet med geotekniska undersökningar.

8.1.4 NATIONELLT DATAVÄRDSKAP MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING (MKB)

Nationellt datavärdskap för *miljökonsekvensbeskrivning (MKB)* kommer att utredas av Naturvårdsverket m.fl. senare 2019. I bilaga 4 beskrivs kortfattat miljökonsekvensbeskrivningar.

8.1.5 F Ö R S L A G DEFINITION AV NATIONELLA DATAVÄRDSKAP (GEODATA)

Förslaget till definition av begreppet nationella datavärdskap som lämnas här avgränsas till att omfatta *nya planerade nationella datavärdskap inom geodataområdet* som syftar till att tillgodose behoven av geodata i samhällsbyggnadsprocessen och som konsumenterna når via den nationella plattformen för geodata.

Det är önskvärt att i fortsatta arbetet i geodatarådets handlingsplan i samverkan med berörda justera förslaget till definition till att omfatta mer information och fler aktörer, dvs. bredda och skala upp definitionen till en nationellt gemensam definition av begreppet nationella datavärdskap.

F Ö R S L A G**Definition av begreppet nationella datavärdskap geodata****Nationella datavärdskap**

- Långsiktiga åtaganden som finansieras med statliga medel.
- Statlig servicetjänst till nytta för det allmänna.

Nationella datavärddar

- Är statliga myndigheter.
- Utses av regeringen (*vilket anges i berörda myndigheters instruktioner*).
- Ansvarar för att ta emot, utföra leveranskontroller, lagra och tillgängliggöra geodata.

Brukare av nationella datavärdskap (*producenter i den nationella plattformen*)

- Statliga och kommunala myndigheter som är informationsansvariga och ansvariga för att tillgängliggöra informationen i samhället via den nationella plattformen för geodata.
- Statliga och kommunala myndigheter kan välja att använda de av regeringen utsedda nationella datavärddarna – eller inte.

Nationella datavärddar ska inte utföra och tillgängliggöra analyser och sammanställningar av geodata. Detta genomförs i andra uppdrag, som är skilda från datavärdskaupdraget.

För att skapa och upprätthålla enhetlighet i de nationella datavärdskapen föreslås att en nationell samverkansgrupp eller ett nätverk etableras med företrädare från de myndigheter som är verksamma i olika roller i de nationella datavärdskapen.

9 Rekommendationer

- Lantmäteriet prioriterar att i samverkan med berörda aktörer fullfölja att utreda och etablera *Storskalig topografi* och *Bild- och höjdinformation* i nationella datavärdskap hos Lantmäteriet, vilket genomförs samordnat i pågående samverkansdialoger och uppdragen 3b och 3c som tar fram nationella specifikationer samt i utvecklingsprojekten Grundkarta, Nationell plattform och Plandatabasen, vilket kompletteras med ytterligare efterfrågade rättsutredningar.
- Lantmäteriet etablerar nationellt datavärdskap för *Ortofoton från flygbilder i tätorter och längs vägar* och erbjuder kommuner och Trafikverket m.fl. lagring och tillgängliggörande av informationen.
- Lantmäteriet utformar i samverkan med kommuner "paketerbjudande" avseende villkoren, inkl. ekonomisk modell, för att hantera *Storskalig topografi* och *Bild- och höjdinformation* i nationella datavärdskap hos Lantmäteriet.
- Lantmäteriet etablerar nationell samverkansgrupp eller nätverk med företrädare från de myndigheter som är verksamma i olika roller i nationella datavärdskap. Syftet är att skapa och upprätthålla enhetlighet i datavärdskapen.
- Lantmäteriet initierar i fortsatta arbetet i geodatarådets handlingsplan i samverkan med berörda att justera förslaget till definition till att omfatta mer information och fler aktörer, dvs. bredda och skala upp definitionen till en nationellt gemensam definition av begreppet nationella datavärdskap.

Bilaga 1 Detaljplaner

Detaljplan med planbeskrivning (plankarta och planbestämmelser) är enligt PBL (plan- och bygglagen) juridiskt bindande. Grundkartan ligger till grund för detaljplaneringen tillsammans med behovsanpassade underlag, exempelvis planerings- och ortofotounderlag.

Detaljplan är ett dokument inom fysisk planering som anger hur ett begränsat område i en kommun skall bebyggas och hur mark- och vattenområden får användas. En detaljplan gäller till dess den ändras eller upphävs (PBL 4:38 §).

På sikt planeras även att nationellt tillgängliggöra andra digitala planer, som bl.a. juridiskt bindande mark- och vattenplaner, övriga beslutade fysiska planer såsom regionplan, översiktsplan (PBL) samt vägplan och järnvägsplan (Väg- respektive Järnvägslagen).

Boverkets regeringsuppdrag

Boverkets uppdrag att verka för en enhetlig digital tillämpning av plan- och bygglagen (2017-12-13, N2017 /07 543/PBB) innefattar att främja utvecklingen av digitala standarder, klargöra roller och ansvar mellan aktörer för en digital utveckling inom samhällsbyggnadsprocessen. Boverket ska vid behov lämna författningsförslag som innebär krav på digital planerings- och bygginformation, standarder, gränssnitt och informationsflöde mellan samhällsbyggandets aktörer.

Pågående arbete med digitala detaljplaner

*Boverket*¹⁷ har fått bemyndigande av regeringen att skriva föreskrifter för detaljplaner. Syftet med bemyndigandet är att Boverket ska formulera föreskrifter så att kommande detaljplaner och tillhörande planbeskrivningar har en enhetlig struktur och ett enhetligt innehåll samt att de redovisas enhetligt.

Föreskrifterna är tänkta att omfatta sådant som regleras i 4 kapitlet plan- och bygglagen (PBL) och de kommer att kunna tillämpas för detaljplaner som påbörjas från och med det datum då föreskrifterna börjar gälla. Föreskrifterna blir emellertid juridiskt bindande först två år efter att de börjat gälla. Under tvåårsperioden är det således frivilligt att använda föreskrifterna.

Roller och ansvar i digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen

Följande roller med ansvar i digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen är hämtade från Boverkets hemsida¹⁸.

Regeringen initierar uppdrag till olika myndigheter baserat på sin övergripande digitaliseringsstrategi. Visionen är ett hållbart digitaliserat Sverige och det övergripande målet är att Sverige ska vara bäst i världen på använda digitaliseringens möjligheter.

Boverket arbetar med regeringsuppdraget "att verka för en enhetlig digital tillämpning av plan- och bygglagen". Uppdraget innefattar främjande av

¹⁷[Boverkets hemsida](#) om Digitala detaljplaner.

¹⁸[Boverkets hemsida](#) om Roller och ansvar i digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen

digitala standarder, klargörande av roller och ansvar mellan aktörer för en digital utveckling inom samhällsbyggnadsprocessen samt framtagande av författningsförslag som innebär krav på digital planerings- och bygginformation, standarder, gränssnitt och informationsflöden mellan samhällsaktörer.

Lantmäteriet arbetar med regeringsuppdraget att växla upp arbetet med en smartare samhällsbyggnadsprocess. Lantmäteriet tar fram lösningar för nationellt tillgängliggörande av alla geodata inom samhällsbyggnadsprocessen.

Boverket och Lantmäteriet arbetar tillsammans med digitalisering och tillgängliggörande av information i samhällsbyggnadsprocessen. Det första fokusområdet är detaljplaner.

DIGG (myndigheten för digital förvaltning) främjar regeringens övergripande digitaliseringsstrategi och är ett nav som stöttar och driver på digitaliseringen av den offentliga sektorn. Uppdraget är att samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och kommuner; Kommunerna har enligt Plan- och bygglagen ansvar för att ta fram mycket av informationen i samhällsbyggnadsprocessen. I olika grad pågår digitaliseringsarbetet redan i kommunerna. För att stötta kommunerna arbetar Boverket med vägledning och kompetensinsatser tillsammans med Lantmäteriet och SKL.

Bilaga 2 Grundkarta

Grundkarta är en storskalig karta som beskriver gällande förutsättningar beträffande mark, fastigheter, byggnader, anläggningar, planer, rättigheter m.m. och som ligger till grund för upprättande och redovisning av förslag till detaljplan. Kartunderlaget ska vara lämpligt för ändamålet och anpassas till behoven i varje enskilt fall. Innehållet är kontrollerat och kvalitetsgodkänt och vid behov har kontroll och uppdatering i fält av ingående objekt genomförts.

Text från Lantmäteriets rapport från tilläggsuppdraget om föreskriftsrätt om gemensamma standarder för information i grundkartor¹⁹. Grundkarta utgör kartunderlaget i detaljplaneprocessen. Plan- och bygglagstiftningen kompletterades 1 juli 2018 med ett bemyndigande för Lantmäteriet att meddela föreskrifter. Bemyndigandet avser innehållet i grundkartan, standarder eller liknande krav för informationen i grundkartan samt grundkartans utseende.

När förslag till detaljplan upprättas ska det finnas en eller flera för ändamålet avsedda kartor (grundkarta), om det inte är uppenbart onödigt. Grundkartan är formellt sett inte en del av en detaljplan. Den innehåller information om fastighetsförhållanden såsom gränser och byggnader, samt övrig information om planområdet som har betydelse för planen och dess genomförande.

Grundkartan används alltså som underlag till plankartan och utformningen av bestämmelserna i planen samt för framtagande av en fastighetsförteckning över berörda av planförslaget (sakägare).

Informationsinnehåll Grundkartan

Grundkartan innehåller inte all den information som behövs för beslut om detaljplan. Uppräkningen nedan omfattar även sådan information som gör att dessa informationsmängder kan lägesbestämmas, såsom referenssystem och geografiska rutnätssystem.

Standard kan säkerställa läsbarheten av grundkartan och underlätta övergången till 3D och automatiserade processer. Lantmäteriet bedömer därför att tvingande regler om standarder behövs även för grundkartans utseende.

- Höjdinformation (nivåkurvor m.m.)
- Hydrografi (strandlinje, avrinningsområden etc.)
- Geografiska namn (ortnamn)
- Transportnät (vägar, järnvägar m.m.)
- Marktäcke (skog, öppen mark etc.)
- Anläggningar (ledning, murar, stolpar etc.)
- Gränser och beteckningar för fastigheter och samfälligheter
- Byggnader
- Områden för servitut och nyttjanderätt
- Områden för planer och markreglerande bestämmelser
- Belägenhetsadresser (adresser)

¹⁹ [Lantmäteriets rapport](#) från tilläggsuppdraget om föreskriftsrätt för informationen i grundkartor (2017-08-30).

Bilaga 3 Geotekniska undersökningar

Syftet med geotekniska undersökningar är att fastställa jord-, berg- och grundvattenförhållanden. Det gör man genom att bestämma egenskaperna hos jord och berg och genom att samla in annan relevant information om aktuellt utredningsområde.

Texter från Statens geotekniska institut (SGI) hemsida²⁰. SGI är en expertmyndighet som arbetar för ett säkert, effektivt och hållbart byggande och ett hållbart användande av mark och naturresurser.

En geoteknisk undersökning kan göras med olika syften och med utgångspunkt i olika geotekniska frågeställningar. I byggprojekt kan en undersökning fungera som underlag för val av metod för grundläggning och förstärkning.

I andra fall kan det handla om att göra en stabilitetsutredning för att undersöka om det finns risker med markanvändningen, så som ras och skred. Hur detaljerad undersökning man gör beror på hur marken är tänkt att användas.

Jordlagerföljden är det som bestäms med hjälp av geotekniska undersökningar. Det vill säga vilka jordarter som finns på platsen, deras fasthet och lagringstäthet. Likaså behöver grundvattennivån bestämmas i grov jord och portrycksfördelningen i tät jord/finjord. Man kan också behöva bestämma bergnivån.

En egenskap som ofta behöver bestämmas är **jordens hållfasthet**. Hållfastheten används bland annat för att bestämma jordens stabilitet och bärighet. Jordens hållfasthet uttrycks som en friktionsvinkel i grov jord och som en odränerad skjuvhållfasthet i finjord. Även jordens sättningsegenskaper (kompressionsegenskaper) kan behöva bestämmas.

GEOLOGI och GEOTEKNIK (från 4a Listan)

Geologi; Sammansättning och förändring av jordskorpan berg- och jordarter. Geoteknik, byggnadstekniska egenskaper hos jord och berg. Geotekniska undersökningar; Geotekniska modeller som ögonblicksbilder för marks lämplighet för olika ändamål. Kan t.ex. göras i samband med Detaljplan eller Vägplan. Ev. grunddata, t.ex. borrhål, som tas fram vid undersökning bör levereras till myndighet som SGU för att förbättra nationella temadata.

²⁰ Statens geotekniska institut (SGI) [hemsida](#) (uppdaterad senast 2018-09-12)

Bilaga 4 Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Miljökonsekvensbeskrivningen ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få. Det är den betydande miljöpåverkan som ska identifieras, beskrivas och bedömas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Om kommunen genomför en strategisk miljöbedömning medför det krav på planbeskrivningens innehåll. Planbeskrivningen ska då bland annat ha det innehåll som motsvarar kraven på en miljökonsekvensbeskrivning.

Miljöbalken reglerar vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla och att innehållet ska anpassas utifrån vad som är en rimlig omfattning och detaljeringsnivå. Plan- och bygglagen reglerar vad planbeskrivningen ska innehålla och anger bland annat att den ska uppfylla kraven på innehåll i en miljökonsekvensbeskrivning vid en strategisk miljöbedömning.

För att få en helhetssyn av den miljöpåverkan som planerad verksamhet medför. Enligt svensk lag krävs MKB för alla verksamheter som påverkar miljön. NV ansvarig samordnare samhällsprocess och att lägga fast ev. datavärdskap MKB(?).

Önskvärt med mer standardiserad insamling och lagring/ datavärdskap för en smartare samhällsbyggnadsprocess. Prioriterat enl. Digitalt först uppdraget.

Miljöinformation (från 4a Listan)

Information med långsiktigt skydd enligt Miljöbalken kap 7 för att bevara natur- och kulturarv, tillvarata grundläggande värden (rent vatten och luft) samt oförstörd natur. Även vissa temadata samt enligt internationella konventioner.

Utreds inom Digitalt först - Smartare miljöinformation som drivs av NV. Naturvårdsregistret (NVR) är "originalet". Fastighetsregistret har viss information enl. lag/förordning. Ev. flytta vissa Riksintressen till Miljöinformation?